SIMINA-MARIA DAN

CONSIDERAȚII PRIVIND TRATAREA COMPLEMENTULUI SECUNDAR ÎN GALR

1. În studiul de față ne propunem să discutăm maniera de conceptualizare şi descriere a complementului secundar (Csec) în noul tratat de *Gramatică a limbii române* (GALR, 2005[1]). Relevanța temei noastre se justifică, în primul rând, prin faptul că, alături de complementul predicativ al obiectului (Cpo), de complementul prepozițional (Cprep), de complementul posesiv (Cpos), de complementul comparativ (Ccomp) şi de circumstanțialul cantitativ (Ccant), Csec reprezintă una dintre funcțiile noi pe care GALR le propune în comparație cu GLR. Tocmai din acest motiv, prezentarea funcției respective în GALR (2005, 2008) necesita un spor de precizie şi de rigoare.

Cu toate că existența Csec a fost recunoscută abia de curând în gramatica „oficială" a limbii române drept poziție sintactică distinctă, conceptualizarea acestei funcții nu reprezintă o premieră în lingvistica noastră. Chiar şi în GLR fusese remarcată existența unei dualități funcționale în cadrul complementului direct (Cd), distingându-se în acest sens „complementul ființei" de „complementul lucrului sau al acțiunii"[2]: *Frate-meu* ***mă*** [Cd-f] *mai învățase* ***cele patru socoteli şi fracțiile*** [Cd-l] (Delavrancea). Însă aprofundarea caracterului bifuncțional al Cd – şi, implicit, recunoaşterea statutului autonom al Csec – a cunoscut o nouă fază prin lucrările publicate în jurul anului 1970 de către Laura Vasiliu (1967), Valeria Guțu Romalo (1973, p. 170-172) şi, mai ales, Gabriela Pană Dindelegan (1970; 1974, p. 19-21; vezi şi 1992, p. 122-125; 1999, p. 64-65; 2003, p. 107). Impulsionate de noua concepție generativ-transformațională, cercetările respective au adus nu numai o serie de precizări utile privind statutul, comportamentul şi manifestarea Cd, dar şi un nou mod de a aborda fenomenele gramaticale, unul care recunoaşte prioritatea sintacticului (a funcției) asupra morfologicului (substanței). În cazul Cd, această perspectivă a condus la abandonarea distincției de ordin pur semantic dintre „complementul ființei" [Animat] şi „complementul lucrului" [Inanimat] şi, totodată, la conceptualizarea unei noi poziții sintactice – Obiectul secundar –, diferită de cea a Obiectului direct.

2. Optica amintită este însuşită şi de GALR, lucrare construită în mod programatic pe o concepție sintactic-funcțională, iar, în cadrul acesteia, pe o metodă generativ-transformațională. Fundamentul acestei concepții este, înainte de toate, acceptarea „***principiului*** general (universal) ***«de unicitate»***, potrivit căruia un cen-

[1] Alegem ca ediție de referință GALR 2005 şi nu GALR 2008, deoarece completările aduse în aceasta din urmă nu afectează şi capitolul despre Csec, care este reluat aici în forma originară din GALR 2005.

[2] Carabulea 1966 p. 157.

DACOROMANIA, serie nouă, XV, 2010, nr. 1, Cluj-Napoca, p. 48-56

tru verbal nu poate atribui complementelor sale decât o singură dată acelaşi rol semantic şi aceeaşi funcţie sintactică”[3]. Or, din această perspectivă, funcţia sintactică a Csec s-ar individualiza în raport cu Cd prin cinci diferenţe fundamentale[4], pe care le vom aminti şi comenta în continuare:

a) Spre deosebire de Cd, Csec nu cunoaşte realizarea cu *pe* neprepoziţional: ***Pe păpuşă*** *o iubeşte mult* (Cd) *vs *M-a învăţat* ***pe*** *lecţia* (Csec) *vs M-a învăţat* ***lecţia*** (Csec). Acesta constituie principalul argument în favoarea acceptării Csec ca realizare morfosintactică distinctă şi, din acest motiv, vom reveni asupra lui în cele ce urmează.

b) Spre deosebire de Cd, Csec nu acceptă (1) substituirea printr-o formă clitică a pronumelui personal sau (2) dublarea prin clitic (**El* ***m****-a anunţat-****o***, ***___*Lecţia*___ *el* ***m****-a învăţat-****o*** sunt date ca „exemple nereperate” în uz) şi (3) îşi păstrează aceeaşi funcţie sintactică în cadrul pasivizării (*Profesorul îl ascultă pe elev* ***lecţia*** > *Elevul este ascultat de profesor* ***lecţia***). Dintre aceste trei trăsături, primele două (posibilitatea substituirii şi a dublării prin clitic) reprezintă cel de-al doilea argument forte în favoarea acceptării Csec ca realizare morfosintactică distinctă, argument pe care îl vom discuta ceva mai jos. În schimb, cea de-a treia caracteristică (faptul că un Csec nu poate deveni S în construcţia pasivă echivalentă) trebuie respinsă ca nespecifică, de vreme ce există, de asemenea, şi verbe monotranzitive care nu suportă pasivizarea, însă această deficienţă nu anulează capacitatea nominalelor neprepoziţionale care le determină să îndeplinească în continuare funcţia de Cd.

c) Csec nu se poate afla într-o relaţie de coordonare cu Cd: **Profesorul l-a ascultat pe elev şi* ***lecţia***. Observaţia e corectă, dar ea reprezintă doar un ***indiciu al diferenţierii*** celor două poziţii sintactice, nu şi un ***criteriu al identificării*** lor. Cu alte cuvinte, absenţa coordonării ne semnalează existenţa a două funcţii sintactice distincte, dar nu ne spune de la sine care dintre cele două obiecte e Cd şi care e Csec.

d) Deşi tiparul Csec este identic cu cel al Cd, grila de roluri este diferită (Cd = Ţintă şi Csec = Pacient: *El anunţă* ***pe cineva*** **ceva**; Cd = Pacient şi Csec = Locativ: *El îl trece* ***pe bătrân*** **strada** etc.). Şi această observaţie e corectă, dar şi aici ne lovim de aceeaşi problemă ca şi la **c)**: faptul că rolul tematic al unui anumit obiect este identificat ca Pacient, de pildă, e suficient pentru a-l distinge, în context, de obiectul-Ţintă sau de obiectul-Locativ, dar nu şi pentru a-i atribui în mod automat funcţia de Cd sau pe aceea de Csec.

e) Csec este incompatibil cu complementul indirect (Ci): *El* ***îmi*** *anunţă* ***ora*** *plecării* (Ci + Cd) *vs El* ***mă*** *anunţă* ***ora*** *plecării* (Cd + Csec). Trebuie să remarcăm însă că aceasta nu este o proprietate a Csec, ci una ce caracterizează doar două din cele 12

[3] Pană Dindelegan 2005, p. 56. În cercetarea lingvistică românească, „principiul unicităţii” a fost formulat de către D. D. Draşoveanu, care i-a atribuit statutul de „categorie sintactică” definită prin „imposibilitatea existenţei, în dependenţa unui termen regent, a unui al doilea termen subordonat, construit în acelaşi fel cu unul dat” (Draşoveanu 1997, p. 67).

[4] Carabulea 2005, p. 393.

verbe pe care GALR le consideră bitranzitive: *a anunța* şi *a vesti*. În cazul celorlalte 10 verbe, o atare incompatibilitate nu există, întrucât valențele lor nu acceptă determinarea printr-un Ci; altfel spus, nu se pune problema distribuției alternative Ci *sau* Csec, de vreme ce verbul tolerează *doar* prezența unui Csec.

3. Şi totuşi, nu toate cele 12 verbe enumerate în GALR (*a anunța*, *a asculta*, *a convinge*, *a dăscăli*, *a examina*, *a informa*, *a învăța*, *a ruga*, *a sfătui*, *a vesti*, *a traversa* şi *a trece*) sunt bitranzitive. Iar, dintre cele care sunt, nu toate îşi realizează în aceeaşi măsură proprietatea respectivă. Din acest punct de vedere, e instructiv să insistăm asupra unui amănunt: atât capitolul despre Cd din GLR, cât şi capitolul despre Csec din GALR (2005, 2008) au fost elaborate de către aceeaşi autoare. Şi, de multe ori, cu aceleaşi exemple. Principalul inconvenient al acestui fapt este acela că, în anumite situații, nu se ține cont de mutațiile semantice şi funcționale survenite în cazul verbelor respective ca urmare a dinamicii limbii române din ultimele patru decenii. Dar, pentru a evidenția acest lucru, vom examina mai jos statutul actual al celor 12 verbe:

a) Astfel, *a convinge* a devenit, în stadiul curent al limbii române, un verb monotranzitiv. Nu (mai) apar, în uzul lingvistic actual, construcții de tipul **A convinge* ***pe cineva*** **ceva**, ci doar de tipul *A convinge* ***pe cineva*** **de ceva/cu privire la ceva**. De aceea, *a convinge* ar trebui eliminat de pe lista verbelor care atribuie funcția de Csec.

b) În GALR, *a dăscăli* a fost inclus, probabil, pe lista verbelor bitranzitive cu sensul de „a învăța”. Sensul respectiv nu a dispărut cu totul din uzul curent al limbii, dar verbul a dobândit între timp un puternic caracter bivalent (de tipul S – V – Cd: *Studenții cu buchetele de flori ne amintesc şi nouă*, *absolvenților*, *de cei* **care** ***ne***-au dăscălit *şi ne-au fost mentori*, „Gazeta bibliotecarului”, nr. 5, mai 2005), renunțând treptat la actantul cu funcție de Csec. Pe de altă parte, accepțiunea verbului *a dăscăli* s-a contaminat în ultimele decenii de sensuri precum „a certa, a moraliza, a beşteli, a muştrului”, chiar „a admonesta”, astfel încât unele dicționare recente de sinonime nici măcar nu mai înregistrează sensul originar „a învăța”[5]. Această deplasare semantică a contribuit în mod decisiv la dispariția celui de-al doilea obiect exprimat printr-un Ac neprepozițional. De altfel, conform datelor oferite de motorul de căutare Google, din cele aproximativ 8 990 de ocurențe pe care le înregistrează în sfera virtuală la data de 1 martie 2010, verbul *a dăscăli* nu cunoaşte **nicio** realizare bitranzitivă cu două nominale neprepoziționale în Ac. Majoritatea ocurențelor verbului (circa 60%) sunt bivalente (de tipul S – V – Cd), iar cele susceptibile de a fi calificate drept trivalente se împart în proporție relativ egală între realizări de tip prepozițional-relațional (S – V – Cd – Cprep/Crel: ***Mă*** *dăscăleşte* **despre/cu privire la ceva**) şi realizări de tip propozițional (*Mai marii UE* ***ne****-au tot dăscălit* **să nu-i discriminăm pe romi**, pe *www.ziarulunirea.ro*). În privința ultimului tip de construcții (cele propoziționale), pe care GALR le inter-

[5] Cf. Vințeler 2001, p. 175.

pretează, în linia deschisă de Gabriela Pană Dindelegan, drept CSec, funcția lor sintactică nu poate fi stabilită în mod riguros, deoarece ele nu pot fi substituite printr-un nominal neprepozițional[6] (**Mai marii UE* ***ne****-au tot dăscălit* **nediscriminarea** romilor). Dimpotrivă, dacă ținem cont de clasa de substituție predilectă a determinanților verbului *a dăscăli*, mai rezonabil ar fi să considerăm construcția respectivă drept o CPrep (*Mai marii UE* ***ne****-au tot dăscălit* **despre încetarea discriminării romilor**) sau o CRel (*Mai marii UE* ***ne****-au tot dăscălit* **cu privire la încetarea discriminării romilor**). Dar şi mai veridic ar fi să recunoaştem imposibilitatea de a construi în mod obligatoriu ***un singur context diagnostic*** pentru determinarea funcției subordonatelor respective şi, din acest motiv, să acceptăm soluția oferită în asemenea cazuri de către D. D. Draşoveanu, care propunea cu privire la încadrarea construcțiilor de acest tip termenul de ***completivă neutră***[7].

c) Modificări notabile în privința regimului au cunoscut, în ultimele decenii, şi verbele *a asculta* şi *a examina*. Clasa lor de determinanți cu funcție de Csec fusese şi înainte extrem de restrictivă: pe de o parte, *a asculta* şi *a examina* nu acceptau Csec realizat sub formă propozițională (în exemple precum ***Te*** *ascult* **cum cânți**, subordonata este predicativă suplimentară, nu CSec), iar, pe de altă parte, realizarea sub forma nominalului neprepozițional era limitată, din punct de vedere semantic, la doar câteva lexeme din sfera activității didactice: ***L****-a ascultat/ examinat* ***pe elev*** **lecția/materia**. În momentul de față, Google nu mai înregistrează însă nicio ocurență de tipul celor amintite[8], cărora li se preferă acum realizarea cu Ac prepozițional: ***L****-a ascultat/examinat* ***pe elev*** **la lecție/din materia** *predată.* De fapt, ca şi în cazul verbului *a dăscăli* (şi al altora, pe care le vom examina în continuare), se înregistrează aici o tendință spre ***instrumentalizarea obiectului secundar***[9], vizibilă prin preferința pe care vorbitorii le-o acordă construcțiilor de tip Cprep sau Crel în detrimentul celor cu Csec.

d) Verbele *a anunța* şi *a vesti*, pe care le-am menționat mai sus drept singurele cazuri de alternanță Csec/Ci, tind să se specializeze ele însele printr-o distribuție complementară. Astfel, în limba română actuală, *a anunța* e folosit mai ales în construcțiile cu Csec (*Prietenul meu* ***m****-a anunțat* **data** şi **locul** *concursului*), cu excepția situațiilor în care obiectul neanimat al enunțului se exprimă printr-un infinitiv substantivizat (*Mergând pe jos pe Bulevardul Dacia*, *Miron Manega* ***mi****-a*

---

[6] Semnificativ în această privință este şi faptul că în lista verbelor cu obiect secundar, pe care o propune Pană Dindelegan în *Sintaxa transformațională a grupului verbal în limba română*, ed. cit., p. 55, verbul *a dăscăli* figurează urmat de un presupus obiect secundar realizat doar în plan frastic, nu şi în plan propozițional: *a dăscăli pe cineva să fie cu grijă*.

[7] Draşoveanu 1997, p. 182.

[8] Singurele excepții le-ar constitui exemplele din metalimbajul gramaticii întâlnite în mediul virtual, care nu pot fi însă luate în calcul.

[9] Prin „instrumentalizarea obiectului secundar" nu avem în vedere faptul că Csec s-ar transforma în Cinstr, ci doar pe acela că, în limba română actuală, exprimării „directe" (neprepoziționale) a obiectului i se preferă exprimarea lui „instrumentală" (cu ajutorul unor instrumente gramaticale – în cazul de față, prepoziții şi locuțiuni prepoziționale).

anunțat **venirea** *minerilor la București*, pe *www.asymetria.org*). În schimb, *a vesti* pare să se fi specializat deja în construcțiile cu D (*Pădurea înaltă* ***îmi*** *vestește* **solul** *tare*, pe *cornel. nistea.com*). Cu toate acestea, tipurile de construcții semnalate reprezintă sub 3% din ocurențele prin care *a vesti* și *a apărea* apar în mediul virtual în calitate de verbe trivalente. Un procent aproximativ egal este ilustrat de situațiile în care cele două verbe apar în combinație cu un Cprep sau cu un Crel (*El a primit o telegramă care* ***îl*** *anunța* **despre moartea** *Josettei în urma unui accident*, pe *www.monitorulexpres.ro*), în timp ce restul – adică majoritatea covârșitoare a ocurențelor – e completat de realizări propoziționale, de tipul *Vince* ***îl*** *anunță* ***pe Cena*** **că trebuie să-și apere centura împotriva lui Batista**. (pe *www.blogdewrestling.com*). Or, în aceste situații, se ridică aceeași problemă a „neutralității" enunțului ca și în cazul lui *a dăscăli*, de vreme ce subordonatele respective ar putea fi contrase atât printr-un Csec, cât și printr-un Cprep sau Crel. Prin urmare, bitranzitivitatea verbelor *a anunța* și *a vesti* rămâne în mare măsură discutabilă.

e) O distribuție complementară se remarcă și în uzul curent al verbelor *a traversa* și *a trece*. Dintre acestea, *a trece* nu numai că și-a păstrat sensul activ de bază (*Salwa* ***mă*** *trece* **strada** *de mână pentru că i s-a părut că nu e destul de populat trotuarul*, pe *atelier.liternet.ro*), dar și l-a extins și asupra altor roluri tematice decât locativul (*A văzut omul că am reflexe ca Buffon și* ***m****-a trecut* **examenul**, pe *forum.cumicu.ro*), roluri pe care GALR nu le înregistrează ca atare. Prin contrast, *a traversa* tinde să dispară ca verb bitranzitiv din limba română actuală: pe de o parte, din cauza faptului că în construcțiile-standard de tipul *El* ***m****-a traversat* **strada** vorbitorii preferă în momentul de față utilizarea lui *a trece*; pe de altă parte, pentru că, atunci când este determinat de un obiect direct animat, *a traversa* e folosit în vorbirea curentă mai ales cu un sens pasiv, care blochează astfel cea de-a treia valență a verbului, ridicând Cd la rangul de S al enunțului (*Chiar dacă îmi face o nesfârșită plăcere să te servesc, e invers proporțională cu* **sentimentul care** ***mă*** *traversează când ajung în facultate și nu împart țigara cu tine*, pe *ciprianciocan.blogspot.com*). Nu în ultimul rând, trebuie remarcat că verbele *a trece* și *a traversa* selectează pentru funcția de Csec doar nominale neprepoziționale, nu și propoziții relative sau conjuncționale.

f) Într-un sens opus, se manifestă astăzi restricțiile combinatorii ale verbelor *a informa*, *a ruga* și *a sfătui*, care, dimpotrivă, nu acceptă în poziția de Csec decât propoziții sau, cel mult, pro-forme de tipul *ceva*, *asta* sau *ce* (**Asta** ***m****-a informat prietenul meu*). Când obiectul inanimat se exprimă printr-un substantiv „plin", atunci realizarea morfosintactică este una în mod obligatoriu prepozițională, sub formă de Cprep sau Crel (****M****-a informat* **concurs[ul]** *vs* ***M****-a informat* **despre concurs** *vs* ***M****-a informat* **cu privire la concurs**.). Mai mult, tendința de instrumentalizare a obiectului secundar, semnalată mai sus, se constată chiar și în cazul realizărilor prin pro-forme; de exemplu, potrivit motorului de căutare Google, proporția între realizarea neprepozițională (***M****-a informat* **asta/ceva**) și realizarea prepozițională (***M****-a informat* **despre asta/ceva**) a pro-formelor ce determină verbele amintite din poziția celui de-al treilea argument este, în limba română actuală, de 1/3. Din

acest motiv, revine în prim-plan problema ambiguității sintactice a subordonatelor aflate în poziția de obiect secund (nu neapărat și „secundar”!) al verbelor respective, precum și soluția „completivei neutre”, propusă de către D. D. Drașoveanu.

g) Singurul verb care acceptă, în limba română actuală, o clasă semantică și morfosintactică variată de determinanți cu funcția de Csec și care permite, totodată, o delimitare clară a poziției respective rămâne *a învăța*. *A învăța* are încă vaste disponibilități combinatorii, care îi permit să guverneze determinanți selectați dintre activitățile intelectuale (***Mă** învață* **aritmetica/o limbă** *străină*), activitățile practice (***M**-a învățat* **tricotatul/grădinăritul**), calitățile morale (***M**-a învățat* **modestia/ smerenia**) sau sporturi (***Mă** învață* **șah/fotbal**). De aceea, majoritatea subordonatelor aferente pot fi substituite fără dificultăți prin nominalele echivalente (***M**-a învățat* **să cos** > ***M**-a învățat* **cusutul**). Totuși, până și acest verb definitoriu pentru existența Csec a fost afectat de procesul instrumentalizării (***Mă** învață* **șah** *vs* ***Mă** învață* **despre șah**). Astfel încât nu e exclus ca, într-un viitor nu foarte îndepărtat, realizările corespunzătoare funcției de Csec să dispară cu totul din uzul limbii române.

4. Cu toate acestea, punctul de reper pentru un tratat de gramatică rămâne uzajul curent, și nu cel prognozat. Iar, în cadrul uzajului curent, contează înainte de toate nu frecvența anumitor construcții, ci doar existența lor ca funcții sintactice distincte. Din acest considerent, ne vom întoarce la primele două argumente avansate în sprijinul Csec ca tip de realizare morfosintactică autonomă. Argumentele erau, pe de o parte, imposibilitatea realizării Csec printr-un nominal cu *pe* neprepozițional, iar, pe de altă parte, imposibilitatea substituirii/dublării Csec printr-un clitic. Ambele argumente se văd însă infirmate de anumite construcții ale limbii române actuale, precum următoarele:

a) *Într-un cuvânt vă doresc ca la început de an să vă însușiți o rugăciune* **pe care *m***-a învățat-**o** *cineva ce obișnuia să o rostească în fiecare dimineață*. (*www.predici.cnet.ro*)

b) *În final am să vă spun o concepție* [sic] *bărbătească* **pe care *m***-*a învățat*-**o** *tatăl meu*. (*www.intrebare.ro*)

c) *Încă una* ***pe care m***-*a învățat*-***o*** *un evreu: plasează produsele cu data de expirare apropiată în față, iar în spate produsele proaspete*. (*khris.ro*)

d) *Am și eu o poezioară* **pe care *m***-a învățat-**o** *la 3 ani bunica mea și mi-a plăcut f.[oarte] mult*. (*forum2.desprecopii.com*)

e) *Pot să înțeleg multe lucruri, dar nu pot să înțeleg răceala dintre două țări în care se vorbește aceeași limbă, limba* **pe care *m***-*a învățat*-**o** *profesorul meu, spuneți-i cum doriți, românească, moldovenească, nu contează, oricum este aceeași*. (*www.hotnews.ro*)

Trecând peste incongruența semantică din enunțul (b), e de remarcat că toate situațiile menționate anulează, în egală măsură, ambele argumentele avansate de GALR. În enunțurile (a)–(e) se relevă suficient de clar atât construcția Csec cu *pe* neprepozițional, cât și dublarea acestuia prin cliticul *o*. Nu există, din acest punct de vedere, nici ambiguitate, nici vreo eventuală încălcare a normelor gramaticale, de vreme ce atât flectivul *pe*, cât și dublarea prin cliticul *o* sunt impuse de natura

pronominală şi de cazul Ac al relativului *care*. Li s-ar putea reproşa, cel mult, exemplelor anterioare faptul că ele acoperă doar una dintre situațiile în care cliticele ar fi capabile să dubleze, în principiu, Csec. Rațiunea acestei limitări este însă pe cât de evidentă, pe atât de semnificativă: în limba română actuală, contexte precum cele de mai sus nu acceptă decât informația gramaticală referitoare la un obiect ce poate fi substituit/dublat printr-**un clitic feminin de persoana a III-a singular** (singurul capabil să se postpună verbului). Aceasta nu înseamnă însă că la celelalte persoane ale pronumelui Csec ***nu se dublează***, ci, dimpotrivă, că ***nu se exprimă***, ***tocmai pentru că el nu poate fi exprimat fără a fi dublat*** **în mod obligatoriu** ***printr-un clitic***.

Astfel, nu există în limba română construcții de tipul (a') *_cântecul_ **pe care** ***mă*** **l**-*a învățat bunicul meu* (cu Csec dublat printr-un clitic la persoana a III-a masculin singular) sau (b') *_versurile_ **pe care** ***mă*** **le**-*a învățat bunica mea* (cu Csec dublat printr-un clitic la persoana a III-a plural), dar nici construcții precum (a'') *_cântecul_ **pe care** ***m***-*a învățat bunicul meu* sau (b'') *_versurile_ **pe care** ***m***-*a învățat bunica mea* (cu Csec exprimat printr-un conector al unei subordonate atributive şi nedublat printr-un clitic). Inexistența construcțiilor de tipul (a'') şi (b'') confirmă faptul că în exemplele (a)-(e) dublarea Csec nu este nici eronată, nici facultativă. Inexistența construcțiilor de tipul (a') şi (b') se explică, în schimb, printr-o asumare intuitivă de către vorbitori a „principiului de unicitate” şi, implicit, prin încercarea lor de a evita situația absurdă de a alătura două unități care nu se coordonează, nu se dublează, dar nici nu se diferențiază sub raport morfosintactic (cliticele *mă* şi *îl/le*).

Pe de altă parte, restricția respectivă nu afectează posibilitatea dublării Cd[10], care se poate produce în oricare dintre construcțiile (a)-(e): [...] *să vă însuşiți o rugăciune* **pe care** ***pe mine m***-a învățat-**o** *cineva ce obişnuia să o rostească în fiecare dimineață*. Dar, în acest caz, care infirmă faptul că cele două complemente s-ar diferenția cu ajutorul anumitor mărci morfosintactice (imposibilitatea construcției cu *pe* sau imposibilitatea substituirii/dublării Csec printr-un clitic), mai putem oare distinge şi identifica în mod riguros cele două funcții sintactice? Fără îndoială că da, de vreme ce absența unei realizări morfosintactice proprii nu atrage după sine în mod obligatoriu dispariția funcției aferente. „Principiului de unicitate” reclamă doar corespondența funcțiilor sintactice cu anumite roluri tematice/ semantice distincte, nu neapărat corespondența lor cu anumite realizări morfosintactice proprii. Or, chiar şi în enunțurile (a)-(e), rolurile tematice ale Cd şi Csec rămâne distincte (Țintă pentru Cd, Pacient pentru Csec). Singura problemă care se ridică într-un asemenea caz este întrebarea dacă nu cumva ar fi mai utilă o delimitare a *tuturor* obiectelor neprepoziționale ale verbelor (Cd, Csec, Ci etc.) exclusiv în funcție de rolurile lor tematice, fără a li se mai atribui rolul decisiv în această privință realizărilor lor morfologice. În fond, gramaticile

[10] Posibilitatea construcțiilor de tipul V – OD [*pe* + GN] – OD [*pe* + GN] în limba română fusese deja semnalată de către E. Vasiliu, Golopenția-Eretescu 1969, p. 99. Cu toate acestea, cei doi lingvişti menționau doar tiparul formal al construcțiilor respective, fără a aduce vreun exemplu în sprijinul afirmației lor.

generativ-transformaționale ale limbii engleze se construiesc tocmai după un asemenea criteriu. Rămâne, oricum, ca o temă generală de reflecție eficiența aplicării concepției generativ-transformaționale (concepție elaborată pe baza unei limbi cu flexiune redusă și preponderent analitică – engleza) la gramatica unei limbi cu flexiune bogată și preponderent sintetică precum româna.

5. Însă această chestiune depășește, în mod evident, cadrul lucrării de față. În această privință, din cele afirmate mai sus se desprind două concluzii punctuale:

– Lista celor 12 verbe bitranzitive pe care o propune GALR în capitolul despre Csec trebuie redusă drastic, dat fiind că dintre verbele respective unele și-au pierdut cea de-a doua valență tranzitivă, iar altele au un statut incert („neutru”) din punctul de vedere al bitranzitivității.

– Posibilitatea/imposibilitatea construcției cu *pe* neprepozițional și a substituirii/dublării prin clitic nu funcționează ca teste diagnostice infailibile pentru a distinge Cd de Csec. Sub acest aspect, factorul decisiv îl reprezintă distribuția rolurilor tematice în cadrul enunțului, care necesită însă o formalizare mult mai detaliată și mai riguroasă decât aceea menționată expeditiv de către GALR.

BIBLIOGRAFIE

Carabulea 1966 = Elena Carabulea, *Complementul direct*, în GLR, vol. II, p. 153-159.

Carabulea 2005 = Elena Carabulea, *Complementul secundar*, în GALR 2005, vol. II, p. 392-396.

Drașoveanu 1997 = D. D. Drașoveanu, *Teze și antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 1997.

GALR 2005, 2008 = *Gramatica limbii române*, I. *Cuvântul*, II. *Enunțul*, București, Editura Academiei Române, 2005. Tiraj nou, revizuit, București, Editura Academiei Române, 2008.

GLR = *Gramatica limbii române*, vol. I, II, ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Academiei RSR, 1966.

Guțu Romalo 1973 = Valeria Guțu Romalo, *Sintaxa limbii române. Probleme și interpretări*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1973.

Pană Dindelegan 1970 = Gabriela Pană Dindelegan, *Subcategorizarea verbului funcție de obiectul direct în gramatica transformațională a limbii române*, în SCL, XXXI, 1970, nr. 4, p. 433-453.

Pană Dindelegan 1974 = Gabriela Pană Dindelegan, *Sintaxa transformațională a grupului verbal în limba română*, București, Editura Academiei RSR, 1974.

Pană Dindelegan 1992 = Gabriela Pană Dindelegan, *Teorie și analiză gramaticală*, București, Editura Coresi, 1992.

Pană Dindelegan 1999 = Gabriela Pană Dindelegan, *Sintaxa grupului verbal*, ediția a II-a, Brașov, Editura Aula, 1999.

Pană Dindelegan 2003 = Gabriela Pană Dindelegan, *Elemente de analiză gramaticală. Dificultăți*, *controverse*, *noi interpretări*, București, Humanitas Educațional, 2003.

Pană Dindelegan 2005 = Gabriela Pană Dindelegan, *Grupul verbal*, în GALR 2005, vol. II, p. 47-72.

E. Vasiliu, Golopenția-Eretescu 1969 = E. Vasiliu, Sanda Golopenția-Eretescu, *Sintaxa transformațională a limbii române*, București, Editura Academiei RSR, 1969.

L. Vasiliu 1967 = Laura Vasiliu, *Some Aspects of the Grammar of the Verb Phrase with Special Reference to Prepositional Constructions*, în RRL, XII, 1967, nr. 4, p. 341-367.

Vințeler 2001 = Onufrie Vințeler, *Dicționar de sinonime*, București, Editura Floarea Darurilor, 2001.

CONSIDERATIONS ON INTERPRETING THE SECONDARY COMPLEMENT IN GALR
(*Abstract*)

Our study analyses the manner of conceptualising and of describing the secondary object (SO) in the latest edition of *Romanian Grammar* (GALR 2005, 2008). To that effect, the five criteria presented by the academic treatise for the purpose of differentiating the SO from the direct object (DO) are considered both from the perspective of their consistency and from the perspective of the current tendencies in the dynamics of the Romanian language. With respect to consistency, the last three of the five criteria advanced by the GALR – the impossibility of coordination between the SO and the DO, the existence of a different grid of thematic roles and the incompatibility between the SO and the indirect object (IO) – are discarded as non-conclusive in the process of carrying out an efficient separation between the SO and the DO. Furthermore, we note the fact that, from the list of the 12 ditransitive verbs provided by the GALR (*a anunța* „to announce”, *a asculta* „to listen”, *a convinge* „to convince”, *a dăscăli* „to teach”, *a examina* „to examine”, *a informa* „to inform”, *a învăța* „to learn”, *a ruga* „to ask”, *a sfătui* „to advise”, *a vesti* „to state”, *a traversa* „to traverse”, *a trece* „to pass”), some have lost this trait in the current stage of evolution of the Romanian language. On the other hand, when the SO indicates an object co-referential to a 3rd person singular feminine clitic, in the common use of the Romanian language one can observe the tendency of constructing the SO with *pe* and, therefore, of substituting/ doubling it by the corresponding clitic (*o*), which results in these properties no longer functioning as distinctive traits of the DO in relation to the SO. In conclusion, none of the five criteria suggested by the GALR works as a diagnostic test in order to dissociate between the two functions (DO and SO). However, we think that this fact should not lead to the elimination of the SO function from the Romanian grammar, but merely to a more rigorous formalisation of the thematic roles characteristic to the SO and the DO. In our opinion, only such an operation shall be able to support a criterion which should be sufficiently solid to differentiate between the two syntactic functions.

Universitatea „Lucian Blaga”
Facultatea de Litere şi Arte
550024 Sibiu, bd. Victoriei, 5-7
s.terian@yahoo.com